

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія аеронавігації

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни
«Аварійно-рятувальна підготовка авіаційних підрозділів МВС»
обов'язкових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Авіаційний транспорт (Оператор безпілотних літальних апаратів)

272 Авіаційний транспорт

Кременчук 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол № 7 від 30.08.2023

СХВАЛЕНО

Методичною радою Кременчуцького
льотного коледжу Харківського
національного університету внутрішніх
справ
Протокол № 1 від 28.08.2023

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з технічних дисциплін
Протокол № 7 від 29.08.2023

Розглянуто на засіданні циклової комісії аеронавігації, протокол від 29.06.2023
№ 14

Розробник: викладач 2-й категорії циклової комісії аеронавігації, спеціаліст
Ємець В.В.

Рецензенти:

1. Викладач циклової комісії аеронавігації, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, викладач-методист Тягній В.Г.
2. Професор кафедри аеронавігаційних систем навчально-наукового інституту Аеронавігації, електроніки та телекомунікації Національного авіаційного університету, доктор технічних наук, доцент Шмельова Т.Ф.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва напрямку підготовки, спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 1,5 Загальна кількість годин - 45 Кількість тем - 5	27 Транспорт 272 Авіаційний транспорт Фаховий молодший бакалавр	Навчальний курс 1 Семестр -1 Види контролю-залік
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
Денна форма навчання		Заочна форма навчання
Лекції (годин) - 28		Лекції (години) -
Семінарські заняття (годин) - 0		Семінарські заняття (години) -
Практичні заняття (годин) - 4		Практичні заняття (години) -
Лабораторні заняття (годин) - 0		Лабораторні заняття (години) -
Самостійна робота (годин) - 13		Самостійна робота (години) -
Індивідуальні завдання:		Індивідуальні завдання:
Курсова робота (кількість, № семестру) - 0		Курсова робота (кількість, № семестру) -
Реферати (кількість, № семестру) - 0		Реферати (кількість, № семестру) -

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Безпека авіації: Аварійно-рятувальна підготовка та виживання» є: вивчення керівних документів щодо організації та проведенню пошукових та аварійно-рятувальних робіт (ПАРР), структури, ознайомлення з цілями та задачами служб пошукового та аварійно-рятувального забезпечення польотів, організацією та плануванням роботи цих служб, організацією та виконанням ПАРР, ознайомлення з бортовими аварійно-рятувальними засобами, вивчення обов'язків членів екіпажу ПС в випадку виникнення аварійних ситуацій.

Завдання дисципліни: надання здобувачам вищої освіти базових знань з організації та проведенню ПАРР, характеристиками аварійно-рятувальних засобів, обов'язками членів екіпажу ПС в випадку виникнення аварійної ситуації.

Міждисциплінарні зв'язки: аварійно-рятувальна-підготовка займає важливе місце в системі професійної підготовки пілота вертольоту і базується на знаннях, отриманих при вивченні дисциплін Повітряне право, Людський фактор.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні **знати:**

- основи організації пошуково-рятувальних та аварійно-рятувальних робіт;
- бортові аварійно-рятувальні засоби;
- обов'язки членів екіпажу ПС, що потерпає від лиха;
- психологічні аспекти поведінки людей в аварійних ситуаціях;
- процедури, пов'язані з аварійними посадками на сушу та на воду;
- стандартні процедури при взаємодії в многочленному екіпажі;
- правила поведінки людей після вимушеної посадки поза аеродромом.

вміти:

- користуватись бортовими аварійно-рятувальними засобами;
- визначати ступінь небезпечності факторів, що виникають в особливих ситуаціях;
- виконувати стандартні процедури при взаємодії в многочленному екіпажі;
- використовувати на практиці коди та сигнали, які використовує екіпаж в особливих випадках.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми під час професійної діяльності у галузі транспорту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів вивчення елементів транспортної системи і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.	
Загальні компетентності, спеціальні (фахові) компетентності	ЗК-1	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово
	ЗК-2	Здатність спілкуватися іноземною мовою
	ЗК-3	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
	ЗК-4	Здатність проведення досліджень на відповідному рівні
	ЗК-6	Прагнення до збереження навколишнього середовища
	ЗК-7	Здатність працювати автономно
	ЗК-8	Здатність працювати в команді
	ЗК-9	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
	ЗК-10	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства прав і свобод людини і громадянина

		України
	ЗК-11	Здатність зберігати та приумножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірності розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя
	ФК-1	Здатність дотримуватися у професійної діяльності вимог міжнародних та національних нормативноправових документів в галузі авіаційного транспорту, інструкцій та рекомендацій з

		експлуатації, ремонту та обслуговування об'єктів авіаційного транспорту та їх систем
	ФК-2	Здатність аналізувати об'єкти авіаційного транспорту та їх складові, визначати вимоги до їх конструкції, параметрів та характеристик
	ФК-3	Здатність здійснювати експериментальні дослідження та вимірювання параметрів та характеристик об'єктів авіаційного транспорту, їх агрегатів, систем та елементів
	ФК-4	Здатність розробляти та впроваджувати технологічні процеси, технологічне устаткування і технологічне оснащення, засоби автоматизації та механізації при виробництві, експлуатації, ремонту та обслуговування об'єктів авіаційного транспорту, їх систем та елементів
	ФК-5	Здатність розробляти та впроваджувати у виробництво технологічні процеси будівництва, експлуатації, ремонту та обслуговування об'єктів авіаційного транспорту, їх систем, оформлювати відповідну документацію, інструкції, правила та методики
	ФК-6	Здатність розробляти з урахуванням безпечних умов використання міцнісних, естетичних, ергономічних і економічних параметрів технічні завдання і технічні умови на проектування об'єктів авіаційного транспорту, його систем та окремих елементів; складати плани розміщення устаткування, технічного оснащення та організації робочих місць, розрахувати завантаження

	устаткування та показники якості продукції
ФК-7	Здатність аналізувати технологічні процеси виробництва й ремонту об'єктів авіаційного транспорту
ФК-8	Здатність організовувати експлуатацію об'єктів авіаційного транспорту, їх систем та елементів, з обґрунтуванням структури управління експлуатацією, технічного обслуговування та ремонту
ФК-9	Здатність організовувати виробничу діяльність структурних підрозділів авіаційних підприємств та заводів, малих колективів виконавців (бригад, дільниць, цеху), щодо виробництва, експлуатації, ремонту та обслуговування об'єктів авіаційного транспорту, їх систем та елементів, включаючи обґрунтування технології виробничих процесів
ФК-10	Здатність застосовувати методи та засоби технічних вимірювань, технічні регламенти, стандарти та інші нормативні документи при технічному діагностуванні об'єктів авіаційного транспорту, їх систем та елементів
ФК-11	Здатність застосовувати сучасні програмні засоби для розробки проектно-конструкторської та технологічної документації зі створення, експлуатації, ремонту та обслуговування об'єктів авіаційного транспорту, їх систем та елементів
ФК-12	Здатність організовувати дію системи звітності та обліку (управлінського, статистичного, технологічного) роботи об'єктів та систем авіаційного транспорту, здійснювати діловодство, документування та управління якістю згідно нормативно-правових актів, інструкцій та методик
ФК-13	Здатність аналізувати техніко-економічні та експлуатаційні показники об'єктів авіаційного транспорту, їх систем та елементів з метою виявлення та усунення негативних чинників та підвищення ефективності виробничого процесу
ФК-14	Здатність організувати власну роботу, роботу підлеглих та підпорядкованих підрозділів відповідно до вимог охорони праці, техніки безпеки та протипожежної безпеки на об'єктах авіаційного транспорту при їх побудові, виробництві, експлуатації, технічному обслуговуванні та ремонті

3. Програма навчальної дисципліни

Тема №1. Організація пошуково-рятувальних робіт (ПРР)

Основні керівних документів по організації та проведенню пошукових та аварійно-рятувальних робіт (ПАРР):

- Повітряний кодекс України. Розділ I «ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ», Розділ XV «ПОШУК І РЯТУВАННЯ».

- Додаток 12 конвенції ІКАО «Пошук і рятування» - Поняття та визначення.

Використання міжнародної космічної супутникової системи (Спасіння за допомогою супутників).

Організація пошуково-рятувальних робіт (ПРР):

- візуальний пошук;

- схеми пошуку;

- дії екіпажу пошуково-рятувального судна (ПРС);

- способи та засоби евакуації; - тактика пошуково-рятувальних робіт за допомогою БПЛА.

Тема №2. Організація і виконання аварійно-рятувальних робіт (АРР)

Поняття о службі пошукового та аварійно-рятувального забезпечення польотів. Організація і виконання аварійно-рятувальних робіт. Склад та відповідальність аварійно-рятувальної команди (АРК): принципи формування, структура та задачі наземних пошуково-рятувальних груп (ПРГ), штатні та нештатні формування АРК. Сигнали оповіщення. Дії розрахунків АРК на місці авіаційної пригоди.

Тема №3. Бортові аварійно-рятувальних засоби. Аварійно-рятувальні засоби. Радіотехнічні засоби.

Тема №4. Обов'язки членів екіпажу ПС, що потерпає від лиха.

Дії екіпажу перед вимушеною посадкою за межами аеродрому. Дії екіпажу після вимушеної посадки на сушу. Дії екіпажу після вимушеної посадки на воду.

Тема №5. Методи виживання

Орієнтування по сторонах світу. Будівництво тимчасового житла та укрить. Добування вогню і розведення багаття. Добування води та їжі.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за модулями, змістовими модулями та темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема №1. Організація пошуково-рятувальних робіт	18	12	0	0	0	6	Усне опитування
Тема №2. Організація і виконання аварійно-рятувальних робіт	8	4	0	2	0	2	Усне опитування
Тема №3. Бортові аварійно-рятувальних засоби	3	2	0	0	0	1	Усне опитування
Тема №4. Обов'язки членів екіпажу ПС, що потерпає від лиха	5	4	0	0	0	1	Усне опитування
Тема №5. Методи виживання	11	6	0	2	0	3	Усне опитування
Всього за 3-й семестр:	45	28	0	4	0	13	залік

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни	Література:
Тема №1. Організація пошуково-рятувальних робіт: - Повітряний кодекс України; - Додаток 12 конвенції ІКАО «Пошук і рятування»; - Спасіння за допомогою супутників; - Організація пошуково-рятувальних робіт - Тактика пошуково-рятувальних робіт за допомогою БПЛА	Повітряний кодекс України: Розділи I, XV; Конвенція ІКАО, додаток 12: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.11.2012 № 1037 „Про заходи щодо вдосконалення організації та проведення авіаційних робіт з пошуку і рятування”; Конспект лекцій

Тема №2. Організація і виконання аварійно-рятувальних робіт - Організація і виконання аварійно-рятувальних робіт; - Склад та відповідальність аварійно-рятувальної команди (АРК); - Штатні та нештатні формування АРК; - Сигнали оповіщення; - Дії розрахунків АРК на місці авіаційної пригоди.	Положення про службу аварійно-рятувального та протипожежного забезпечення підприємства цивільної авіації України (Наказ МІУ від 27.08.2012 № 525); Правила аварійно-рятувального та протипожежного забезпечення польотів у цивільній авіації України (Наказ МІУ від 07.05.2013 № 286); Правила авіаційного пошуку та рятування в Україні (Наказ МВС України від 16.03.2015 № 279).
Тема №3. Бортові аварійно-рятувальні засоби - Аварійно-рятувальні засоби, їх склад; - Радіотехнічні засоби: технічні характеристики	Конспект лекцій
Тема №4. Обов'язки членів екіпажу ПС, що потерпає від лиха. - Дії екіпажу перед вимушеною посадкою за межами аеродрому; - Дії екіпажу після вимушеної посадки на сушу; - Дії екіпажу після вимушеної посадки на воду.	Конспект лекцій
Тема №5. Методи виживання - методи орієнтування; - методи виживання	

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів (не передбачено)

5.2.2 Теми курсових робіт (не передбачено)

5.2.3. Теми наукових робіт (не передбачено)

6. Методи навчання

Аудиторні заняття проводяться у формі візуального представлення аналітично-графічного матеріалу дисципліни, на яких курсанти повинні виконувати відповідні розумові, обчислювальні та практичні дії.

При викладанні дисципліни використовуються наступні методи навчання:

1. Словесні: лекції, пояснення, бесіди, робота з книгою;

2. Наочні: спостереження, демонстрації, фільми;

3. Практичні: вправи, письмові, практичні роботи

Самостійна робота за кожною темою передбачає вивчення теоретичних питань лекційних занять, опрацювання завдань практичних занять.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль (залік)

1. Організація ПСР на території України.
2. Зони відповідальності по проведенню ПСР.
3. Ступені готовності пошуково-рятувальних сил та засобів.
4. Характеристика і задачі аварійно-рятувальних команд.
5. Структура і задачі наземних пошуково-рятувальних груп.
6. Проведення пошуково-рятувальних робіт.
7. Пошук та спасіння за допомогою супутників.
8. Тактика пошукових робіт за допомогою БПЛА
9. Вимоги до екіпажів пошуково-рятувальних ПС.
10. Міжнародні візуальні знаки, які використовують пошуково-рятувальні групи.
11. Міжнародні візуальні знаки, які використовують потерпаючи від лиха.
12. Сигнали подавані та прийняті пошуковим ПС при взаємодії з надводним судном.
13. Засоби пошуку ПС, що потерпають від лиха.
14. Організація аварійно-рятувальних робіт на території та в районі аеродрому.
15. Сигнали оповіщення розрахунків аварійно-рятувальних команд та їх дії при проведенні АСР.
16. Бортові радіотехнічні аварійно-рятувальні засоби.
17. Бортові аварійно-рятувальні засоби при польоті над водною поверхнею.
18. Піротехнічні засоби візуальної сигналізації.
19. Світлотехнічні, звукові та кольорові засоби візуальної сигналізації.
20. Дії екіпажу ПС до вимушеної посадки поза аеродромом.
21. Дії екіпажу ПС після вимушеної посадки на сушу.
22. Дії екіпажу при рішенні командира ПС залишатись на місці вимушеної посадки.
23. Дії екіпажу при рішенні командира ПС уходити з місця вимушеної посадки.
24. Дії екіпажу ПС після вимушеної посадки на воду.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належить

оцінювання: - рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять; - якості виконання самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна робота (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

Загальна кількість

$$\begin{array}{l} \text{балів (перед} \\ \text{підсумковим за семестр} \end{array} = \left(\begin{array}{l} \text{навчальних занять} \\ \text{роботи за семестр контролем} \end{array} + \begin{array}{l} \text{самостійної} \\ \text{контролем} \end{array} \right) / 2 \cdot 10$$

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточнонакопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру, та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Загальна кількість балів (перед} \\ \text{підсумковим контролем)} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Кількість балів за} \\ \text{підсумковим контролем} \end{array}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівники.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \end{array} \quad \begin{array}{l} \text{Підсумкові бали за} \end{array} \quad \begin{array}{l} \text{Підсумкові бали за} \end{array}$$

$$\text{навчальної дисципліни} = \text{поточний семестр} + \text{попередній семестр} : 2$$

У цьому розділі також повинні бути розроблені чіткі критерії оцінювання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю (*робота на семінарських, практичних, лабораторних та інших аудиторних заняттях, самостійна робота, виконання індивідуальних творчих завдань*) та підсумкового контролю. Кафедра визначає вимоги до здобувачів стосовно засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної роботи. Наприклад:

Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати конспект за темою самостійної роботи.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
			Оцінка	Пояснення
12	97 – 100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
11	94-96			
10	90-93			
9	85 – 89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками.
8	80-84			
7	75 – 79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією–двома значними помилками.
6	70 – 74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний неповністю , але прогалини не носять істотного характеру,

5	65-69			необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
4	60 – 64		Е	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
3	40–59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
2	21-40			
1	1–20			«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна
				робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна

1. Повітряний кодекс України (3393-ві 19.05.2011).
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.11.2012 № 1037 „Про заходи щодо вдосконалення організації та проведення авіаційних робіт з пошуку і рятування”.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 05.09.09 №178 „Про підвищення ефективності функціонування системи пошуку і рятування на морі”.

4. Правила аварійно-рятувального та протипожежного забезпечення польотів у цивільній авіації України (Наказ МІУ від 07.05.2013 № 286).
5. Правила авіаційного пошуку та рятування в Україні (Наказ МВС України від 16.03.2015 № 279).
6. Положення про службу аварійно-рятувального та протипожежного забезпечення підприємства цивільної авіації України (Наказ МІУ від 27.08.2012 № 525).
7. Действия экипажа ВС, терпящего или потерпевшего бедствие. Библиотека экстремальных ситуаций №30. Справочно-методический сборник в 35 т. Под.ред. Г. Лучанского. М., ФГУНПП «Аэрогеология», 1995 г.